

*De minister-president van de Vlaamse Regering
Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed*

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Standpuntbepaling over het EU-Commissievoorstel COM(2018)639 ter afschaffing van de seizoensgebonden omschakeling tussen winter- en zomertijd

1. Situering

De Europese Commissie stelde op 12 september 2018 voor om de omschakeling tussen winter- en zomertijd in Europa vanaf 2019 af te schaffen. Het voorstel tot afschaffing van de bestaande richtlijn 2000/84/EC moet ervoor zorgen dat de door de EU gecoördineerde seizoenswissel qua tijd voortaan onmogelijk wordt. Het is aan de lidstaten, vanuit het bestaande subsidiariteitsprincipe, om te kiezen of ze voortaan permanent de winter- dan wel zomertijd willen toepassen (zie doc. COM(2018)639).

De nieuwe richtlijn zal formeel moeten omgezet worden door de federale regering, met name door wijziging of opheffing van het KB van 19 december 2001 (krachtens de wet van 7 februari 1920 houdende de wijziging der wet van 29 april 1892 tot vaststelling van het wettelijk uur) tot invoering van een zomertijd vanaf het jaar 2002.

2. Timing

Om een soepele en snelle overgang mogelijk te maken en het dossier te kunnen afsluiten voor de Europese verkiezingen van mei 2019, stelt de Commissie voor dat elke lidstaat tegen april 2019 mededeelt of hij permanent voor de winter- dan wel zomertijd kiest. De laatste verplichte omschakeling naar de zomertijd zou plaatsvinden op zondag 31 maart 2019. Daarna zouden de lidstaten die permanent voor de wintertijd kiezen hun klok een laatste keer achteruit zetten op zondag 27 oktober 2019. Na die datum zouden seizoensgebonden tijdsveranderingen niet meer aan de orde zijn.

Om dit tijdschema te kunnen aanhouden volgens de gewone wetgevingsprocedure, moet het voorstel uiterlijk in maart 2019 worden goedgekeurd door het Europees Parlement en de Raad. Tijdens de werkgroepvergaderingen Transport van de EU-raad van 1 en 8 oktober 2018 gaven bijna alle landen aan de voorgestelde timing te krap te vinden.

Huidig voorzitter van de EU-Raad Oostenrijk wenst op de informele top van ministers van Transport op 29 oktober 2018 in Graz een standpunt van de verschillende lidstaten te vernemen.

3. Standpuntbepaling

Naast de impact die deze ontwerp-richtlijn kan hebben op het functioneren van onze economie binnen de Europese ruimte, zijn er verschillende Vlaamse bevoegdheden die betrokken zijn bij een wijziging in het huidige stelsel. De Vlaamse regering acht het dan ook noodzakelijk een standpunt te formuleren op de voorgestelde richtlijn.

Om tot een standpuntbepaling te komen vroeg de Vlaamse regering via verscheidene vakministers op 6 september 2018 aan haar administraties om voor- en nadelen van de verschillende opties en de mogelijke beleidsimplicaties ervan in kaart te brengen.

Tevens werd de Vlaamse vertegenwoordigers in de Europese Unie gevraagd te informeren naar de standpunten van de regeringen van onze buurlanden. Op basis van input van de belangrijkste administraties, aangevuld met relevante beschikbare informatie, werd een nota *'EU-Commissievoorstel COM(2018)639 ter afschaffing van de seizoensgebonden omschakeling tussen winter- en zomertijd. Preliminair overzicht van mogelijke beleidsimplicaties'* samengesteld (zie bijlage).

De standpuntbepaling gebeurt op basis van de bevindingen van deze nota en valt uiteen in twee delen:

1. het afschaffen van de seizoensgebonden omschakeling tussen winter- en zomertijd an sich;
2. de keuze voor de permanente zomertijd dan wel permanente wintertijd.

1. Het afschaffen van de seizoensgebonden omschakeling tussen winter- en zomertijd an sich

De meeste sectoren ondervinden geen operationele moeilijkheden meer bij de omschakeling twee maal per jaar. Een afschaffing ervan heeft daarom geen al te grote implicaties. Het wegnemen van de negatieve effecten van abrupte wijzigingen wordt positief onthaald. Verder staan de meeste sectoren eerder neutraal tegenover de afschaffing.

De in de hierboven geciteerde nota geformuleerde conclusie stelt dat het voorstel van de Europese Commissie tot afschaffing van de wissel kan worden bijgetreden aangezien uit de analyse blijkt dat de negatieve gevolgen ervan niet groter zouden zijn dan deze vastgesteld bij het behoud van de wissel.

2. De keuze voor permanente zomertijd dan wel permanente wintertijd

Het Europese integratie- en harmoniseringsproces heeft er toe geleid dat, gegeven de natuurlijke omwenteling van de aarde rond de zon, er afspraken gemaakt werden over een gezamenlijk te hanteren tijdsschaal. Vandaag resulteert dit voor de Europese Unie in drie tijdszones: GMT, GMT +1 en GMT +2. België ligt in zone GMT +1. Tweemaal per jaar vindt een seizoensgebonden uurwijziging plaats, waarbij alle tijdszones +1 opschuiven. Deze wordt gecoördineerd door de EU-richtlijn 2000/84/EC.

Bij afschaffing van deze laatste blijft de vraag aan de EU-lidstaten of permanent voor de GMT+1 (permanent winteruur) dan wel voor de GMT+2 (permanent zomertijd) gekozen wordt. Naast de voorliggende keuze zijn een aantal randvoorwaarden allicht even

belangrijk - zo niet belangrijker - om mogelijke negatieve impact op specifieke sectoren te verminderen of zelfs weg te nemen.

Deze zijn:

- De harmonisering met de buurlanden, onze belangrijkste handelspartners.

Dezelfde tijdszone dient minimaal te gelden voor de Benelux-landen, maar bij voorkeur voor alle landen binnen de huidige GMT+1 zone. De huidige geharmoniseerde (economische) ruimte mag niet kleiner worden door de afschaffing van de bestaande richtlijn.

- Het uitwerken van specifieke arbeidsvoorwaarden, sectorale afspraken en de doorgedreven invoering van flexibel werken binnen een digitale maatschappij.

Dit laat toe om individueel of per specifieke (deel)groep meer gericht in te spelen op operationele of andere noden. Binnen de afspraak van een algemeen geldend tijds kader (permanent winter- dan wel zomertijd), moet het mogelijk zijn adequaat in te spelen op de geschetste voor- en nadelen van de uiteindelijke keuze. Een evaluatie per relevante maatschappelijke activiteit moet toelaten om de vandaag bestaande en historisch gegroeide afspraken qua daguurindeling, vervat in arbeidsvoorwaarden, akkoorden, huishoudelijke reglementen, gewoontes en dies meer, in overeenstemming te brengen - c.q. ongewijzigd te laten - met het algemeen geldend tijds kader, zonder dit laatste daarbij in vraag te stellen.

De keuze voor een permanent zomer- dan wel winteruurregime kan niet eenduidig onderbouwd worden door wetenschappelijke studies die én voldoende alomvattend alle mogelijke gevolgen mee in kaart brengen én een aanvaardbare evaluatiemethodiek aanbieden om een beslissing te nemen.

Bij de keuze kan men zich laten leiden door maatschappelijke overwegingen, waarbij men meer gewicht bij bepaalde aspecten van het samenleven (het algemeen welbevinden, de vrijetijdsbeleving, ...) kan leggen dan andere (operationele praktijken). Het bepalen van dat gewicht zal steeds op basis van een subjectieve evaluatie gebeuren.

Naast een sociaal wezen is de mens ook een biologisch wezen. De beschikbare studies in verband met de relatie tot het zonlicht en de biologische klok (het zgn. circadiaans ritme), tonen aan dat de menselijke activiteiten (en dus de maatschappelijke afspraken over tijd) het best maximaal aansluiten bij het beschikbare zonlicht.

Gelet op de specifieke ligging van Vlaanderen en gelet op het feit dat de Europese Commissie voorstelt om één standaardsysteem voor het hele jaar hanteren, brengt dit, vooral omwille van de wisseling van seizoenen, enkele uitdagingen met zich mee.

Een keuze voor permanente zomertijd, waarmee we geen ervaring hebben, brengt donkerdere winterochtenden met zich mee, terwijl een keuze voor permanente wintertijd, waar enkel een vorige generatie ervaring mee heeft, kortere zomeravonden geeft. Dit interfereert sterk met bestaande tijdsorganisaties en gewoontes, die echter, mede verwijzend naar de hierboven geschetste randvoorwaarden, aangepast kunnen worden op basis van maatschappelijke consensus.

Bij geen van beide keuzes wijzigt de afwisseling van de seizoenen of het aantal uren daglicht.

Opmerkelijk genoeg stelt het ontwerp van richtlijn de vandaag bestaande harmonisatie via de directieve 2000/84/EC in vraag door de beslissing van permanente zomer- dan wel

wintertijd aan de lidstaten - en het resultaat van hun onderling akkoord - te laten afhangen. Met als mogelijk eindresultaat minder in plaats van meer harmonisatie.

De nieuwe harmonisatie zal met andere woorden bilateraal en land per land weer opgebouwd moeten worden. Geconfronteerd hiermee gaf de Commissie op 8 oktober 2018 aan dat de 'nieuwe' harmonisatie er in bestaat dat er een algemeen verbod op de seizoenswissel qua tijd komt én dat er een duidelijke notificatieprocedure wordt ingesteld, zodat lidstaten ruim op voorhand en coherent op de hoogte worden gehouden van de keuze van elke andere lidstaat.

Hierbij gaat de commissie er eenvoudigweg van uit dat, aangezien alle landen nu tot een bepaalde GMT-tijd behoren, ze die niet zullen wijzigen als de seizoenswissel wordt afgeschaft. Ze gaat hierbij voorbij aan het feit dat de afschaffing gewijzigde situaties met zich mee brengt, waarbij de remediëring niet langer in een seizoenswissel, maar wel in het overgaan naar een - van buurlanden verschillende - GMT-zone zou kunnen gevonden worden.

Indien uit verdere analyse en overleg blijkt dat de negatieve gevolgen van het Commissievoorstel groter worden geacht dan het behoud van de huidige situatie, blijft de huidige bestaande regeling beter behouden.

3. Weerslag van het ontwerp op de Vlaamse begroting

De standpuntbepaling heeft geen weerslag op de Vlaamse begroting. Het advies 18/0293 van de Inspectie van Financiën van 23 oktober 2018 wordt als bijlage bijgevoegd.

4. Weerslag op de lokale besturen

De standpuntbepaling heeft geen weerslag.

5. Weerslag op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten

De standpuntbepaling heeft geen weerslag op het personeelsbestand of de personeelsbudgetten van de Vlaamse Gemeenschap, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

6. Voorstel van beslissing

De Vlaamse Regering beslist:

1° de door de Europese Commissie in de ontwerp-directieve COM(2018)639 geformuleerde afschaffing van de seizoensgebonden omschakeling tussen winter- en zomertijd bij te treden aangezien de negatieve gevolgen ervan niet groter zouden zijn dan deze vastgesteld bij het behoud van de betreffende omschakeling;

2° in dit stadium geen expliciete voorkeur naar voor te willen schuiven wat betreft permanente zomer- dan wel wintertijd, aangezien de harmonisatie in deze met de buurlanden en belangrijkste Europese handelspartners belangrijker wordt geacht;

3° voorstander te zijn van een uitstel van ten minste 12 maanden van de door de Europese Commissie gestelde deadline om alle mogelijke opties, inclusief het behoud van de bestaande regeling, te analyseren en er over te overleggen met de andere lidstaten, de buurlanden in het bijzonder;

4° de objectieve analyse en het overleg met andere lidstaten en buurlanden als basis voor een beslissing te nemen i.p.v. een publieke bevraging;

5° de minister-president te belasten dit standpunt zowel interfederaal als in zijn Europese contacten aan te brengen en hierover, met het oog op een mogelijk latere definitieve beslissing ter zake, terug te koppelen naar de Vlaamse regering.

Brussel, ...

De Minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed

Geert BOURGEOIS

Bijlagen:

- Nota 'EU-Commissievoorstel COM(2018)639 ter afschaffing van de seizoensgebonden omschakeling tussen winter- en zomertijd. Preliminair overzicht van mogelijke beleidsimplicaties';
- Het advies 18/0293 van de Inspectie van Financiën van 23 oktober 2018.